

UNUTARNJE TRŽIŠTE I PRAVNI OKVIR ZAŠTITE TRŽIŠNOG NATJECANJA U EUROPSKOJ UNIJI

Dr.sc. Mate Usorac

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, savjetnik Uprave

A. Mihanovića 3, 10000 Zagreb, Republika Hrvatska

00385 99 6467157, mate.usorac@gmail.com

Sažetak: Unutarnje tržište europski je prostor bez granica na kojemu se jamči slobodno kretanje robe, usluga, osoba i kapitala te visok stupanj zaštite tržišnog natjecanja (konkurencije). Zajedničko je tržište najveće dostignuće Europske unije za koje su europski zakonodavci donijeli više zakona i stotine podzakonskih akata u cilju uklanjanje tehničkih, regulatornih, pravnih, kulturoloških i drugih prepreka koje stoje na putu približavanja nacionalnih zakonodavstava članica te usklađivanja pravila i standarde unutar Unije, a u vezi priznavanja diploma, javne nabave, intelektualnog vlasništvo, financijskog nadzora, liberalizacije monopolističkih i do tada zaštićenih tržišta komunalnih usluga i slično. U Ugovora o funkcioniranju Europske unije sadržana su pravila o tržišnom natjecanju na zajedničkom tržištu. Poduzetnicima se zabranjuju svi sporazumi kojima se ograničava tržišno natjecanje, a svaka zloraba vladajućeg položaja na tržištu zabranjena je u mjeri u kojoj bi mogla utjecati na trgovinu među državama članicama. Spajanja, pripajanja i koncentracije poduzetnika koje su od značaja za cijelu Uniju kontrolira Europska komisija koja ih u određenim slučajevima može zabraniti. Uz određene izuzetke, zabranjene su i državne potpore u korist određenih poduzetnika, proizvoda ili sektora koje vode do narušavanja tržišnog natjecanja. U ovom radu fokusirat ćemo se na unutarnje tržište Europske unije te identifikaciju pravog okvira zaštite tržišnog natjecanja.

Ključne riječi: unutarnje tržište, ograničavanje tržišnog natjecanja, zabranjene koncentracije poduzetnika, zloraba vladajućeg tržišnog položaja

INTERNAL MARKET AND LEGAL FRAME OF PROTECTING OF MARKET COMPETITION IN THE EUROPEAN UNION

Abstract: The internal European market is an area without borders where the free movement of goods, services, persons and capital is guaranteed along with a high level of protection of market bidding (competition). The mutual market is the greatest achievement of the European Union for which the European legislatures have brought several Acts and hundreds of sub-legal Acts with the purpose of removing technical, regulatory, legal, cultural and other obstacles which are in the way of bringing national legislations of members closer together and coordinating rules and standards within the Union regarding acknowledging diplomas, public procurement, intellectual ownership, financial surveillance, the liberalization of the monopoly and up till then protected markets of utility services and alike. The Contract on the functioning of the European Union contains rules on market competition on a mutual market. Entrepreneurs are banned from agreements which limit the market competition and each abuse of a high position on the market is forbidden in the degree where it could impact trade between country members. The connection, joining and concentration of entrepreneurs who are significant to the Union are controlled by the European Commission which can ban them

in certain cases. Along with certain exceptions, banned is also state support to the benefit of certain entrepreneurs, products or sectors which lead to the disruption of market competition. In this paper, we will focus on the internal market of the European Union and the identification of the legal frame of protecting market competition.

Keyword: internal markets, limiting market competition, prohibited entrepreneurship concentration, abuse of a dominant market position

1. UVOD

Učinkovito tržišno natjecanje na području Europske unije nije samo sebi svrha, nego uvjet za stvaranje slobodnog i dinamičnog unutarnjeg tržišta te služi kao jedan od instrumenata za promicanje općeg gospodarskog blagostanja.⁴⁵⁵ Europska komisija ima ovlasti osigurati da se poslovni subjekti i vlade članica Unije pridržavaju usvojenih pravila o poštenoj *igri* u trgovini robama i uslugama, pri čemu vladama omogućuje da se uključe ako tržišta ne zadovoljavaju potrošače, ili za promicanje inovacija, jedinstvenih standarda ili razvitka malih i srednjih tvrtki. Cilj je politike tržišnog natjecanja razviti učinkovito tržišno natjecanje (konkurenciju) na zajedničkom tržištu.⁴⁵⁶ Zaštita tržišnog natjecanja usmjerena je na sljedeća četiri temeljna područja djelovanja:

1. Ukidanje sporazuma koji ograničavaju konkurenciju⁴⁵⁷ i uklanjanje zlorabe dominantna tržišnog položaja⁴⁵⁸ (primjerice, sporazumi o cijenama⁴⁵⁹);
2. Kontrola spajanja (primjerice, spajanja velikih društava) koja mogu dovesti do njihove dominacije na tržištu,⁴⁶⁰ sukladno Uredbi o spajanju;⁴⁶¹
3. Liberalizacija monopolskih sektora,⁴⁶² sukladno s direktivama za električnu energiju, plin, telekomunikacije, poštanske usluge i promet; te
4. Praćenje državne pomoći, odnosno državnih potpora.⁴⁶³

U eri globalizacije, tzv. *veliki igrači* ne smiju biti u stanju raditi što žele samo zato jer mogu izbjeći bilo koju kontrolu domicilne vlade ili iskoristiti *rupe* u zakonodavstvu o tržišnom natjecanju u nekim članicama Unije. Zato, Unija sudjeluje u raspravama sa Svjetskom trgovinskom organizacijom (WTO) o vezi između ulaganja i tržišnog natjecanja te je aktivni član Međunarodne mreže tijela za tržišno natjecanje (ICN) u kojoj je 80 tijela koja se bave tržišnim natjecanjem i njegovom zaštitom. Mreža ne izrađuje pravila, nego promiče najbolju praksu, osobito njezino provođenje.

⁴⁵⁵ Honnefelde, Stephanie: Politika tržišnog natjecanja; u Skupina autora: Kratki vodič o Europskoj uniji, Europski Parlament, 2014. str. 134.-136.

⁴⁵⁶ Boromisa, Ana Maria i Isaković, Jelena: Tržišno natjecanje; dostupno na www.entereurope.hr > Politika i aktivnosti EU

⁴⁵⁷ Članak 101 Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

⁴⁵⁸ Članak 102 Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

⁴⁵⁹ Uredba Vijeća, broj 1/2003, od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju (SL L 1, 04. 01. 2003.).

⁴⁶⁰ Članak 103 Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

⁴⁶¹ Uredba Vijeća, broj 139/2004, od 20. siječnja 2004. o kontroli koncentracija između poduzetnika (Uredba EZ o koncentracijama), (SL L 24, 29. 01. 2004.).

⁴⁶² Članak 106 Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

⁴⁶³ Članak 107 Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Ključnu ulogu u provedbi politike tržišnog natjecanja ima Europska komisija za tržišno natjecanje, Opća uprava za tržišno natjecanje (za kontrolu spajanja i praćenje državne pomoći), a u drugim područjima Europska komisija u suradnji s institucijama i sudovima članica. Opravdanost odluka Komisije prosuđuje prvostupanjski, Europski sud. Provedbom *antitrust* uredbe znatan se dio posla prenosi na mrežu ovlaštenih tijela članica u području tržišnog natjecanja. Ta bi mreža morala osigurati jaču suradnju između Komisije i nacionalnih tijela za zaštitu konkurencije te omogućiti primjenu načela supsidijarnosti te dodjelu slučajeva odgovarajućoj instituciji. Komisija će zadržati važnu ulogu u provedbi propisa zbog svoje zadaće čuvara Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Na razini Europskoga parlamenta pitanja vezana uz tržišno natjecanje u nadležnosti su Odbora za poslove i unutarnje tržište te Odbora za ekonomska i monetarna pitanja, a na razini Vijeća područje tržišnog natjecanja u odgovornosti je Sektora za konkurenciju, unutarnje tržište, industriju i istraživanje.⁴⁶⁴

2. UNUTARNJE TRŽIŠTE

Europsko unutarnje tržište, koje se još naziva i jedinstvenim tržištem, ljudima i tvrtkama omogućuje kretanje i slobodnu trgovinu diljem 28 nacija. Ono u praksi pojedincima daje ptavo zarađivanja, studiranja i umirovljenja u nekoj drugoj zemlji unije. Potrošačima također omogućuje široki izbor artikala za kupnju po konkurentnim cijena te veću zaštitu tijekom kupnje u domovini, u inozemstvu i putem interneta, a velikim i malim tvrtkama pojednostavnjuje i pojeftinjuje prekogranično poslovanje i globalno natjecanje.⁴⁶⁵ Unutarnje europsko tržište simbol je europske integracije s 28 država članica i 7% svjetskog stanovništva, to je gospodarstvo s najvećim BDP-om na svijetu, s dvadeset milijuna malih i srednjih tvrtki, najveći je globalni izvoznik i uvoznik ljudske i stočne hrane, a globalnom izvozu i uvozu sudjeluje s 20%.

Unutarnje je tržište Europske unije najveće je na svijetu s gotovo 500 milijuna potrošača, to je područje napretka i slobode koje žiteljima članica omogućuje pristup robi, uslugama, zaposlenju, poslovnim mogućnostima i kulturnim bogatstvima 28 država. Ono je snažno pridonijelo napretku i integraciji europskog gospodarstva, povećalo je trgovinu unutar Unije za otprilike 15% godišnje tijekom 10 godina, podiglo je produktivnost i smanjilo troškove, ukidanjem carinskih formalnosti, usklađivanjem i uzajamnim priznavanjem tehničkih pravila i nižih cijena kao rezultata konkurencije, ostvarilo je dodatni rast od 1,8% tijekom posljednjih 10 godina te stvorilo otprilike 2,5 milijuna novih radnih mjesta, istodobno smanjujući razlike u visini prihoda između država članica.⁴⁶⁶

Komunikacijom Komisije (Europa 2020⁴⁶⁷) europske su institucije ponovno aktualizirale raspravu o unutarnjem tržištu. Na tom tragu je i izvješće Komisije (Nova strategija za

⁴⁶⁴ Boromisa, Ana Maria i Isaković, Jelena: Tržišno natjecanje; dostupno na www.entereurope.hr > Politika i aktivnosti EU

⁴⁶⁵ Barnier, Michel: Funkcionalnije unutarnje tržište temeljni je sastojak europskog rasta, u Politika Europske unije (od krize do politike - vraćanje građana i tvrtki na put prosperiteta): Unutarnje tržište, Europska komisija, Bruxelles, 2013. str. 3.

⁴⁶⁶ Maciejewski, Mariusz i Roginska, Jana: Unutarnje tržište; u Skupina autora: Kratki vodič o Europskoj uniji, Europski Parlament, 2014. str. 116.-120.

⁴⁶⁷ Komunikacija Komisije COM(2010)2020, od 3. ožujka 2010. godine; dostupno na: www.culturenet.hr/default.aspx?id=...

jedinstveno tržište - na usluzi europskom gospodarstvu i društvu⁴⁶⁸), zatim komunikacija Komisije (Akt o jedinstvenom tržištu II - zajedno za novi rast⁴⁶⁹) te brojne rezolucije Europskog parlamenta (primjerice, Konkurentno jedinstveno digitalno tržište - e-uprava kao prethodnik⁴⁷⁰ te Ostvarenje jedinstvenog digitalnog tržišta⁴⁷¹). Jedinstveno digitalno tržište jedno je od najizazovnijih područja napretka i ono koje najviše obećava. Njime se stvaraju nove mogućnosti za pospješivanje gospodarstva (primjerice, preko e-trgovine) te istodobno umanjuju administrativni postupci (primjerice, preko, e-vlade). Ono ističe područja u kojima aktualne uredbe i poslovne prakse ne mogu održati korak s mogućnostima koje nude informacijske i komunikacijske tehnologije.⁴⁷²

Zajedničko tržište, definirano još Rimskim ugovorima⁴⁷³ iz 1958. godine, trebalo je ukloniti trgovinske barijere između država članica u cilju povećanja gospodarskog napretka i pridonijeti *još većem zajedništvu europskih naroda*. Kasnije je to preneseno u Ugovor iz Maastrichta,⁴⁷⁴ definirajući ga kao *područje bez unutarnjih granica u kojem se jamči slobodno kretanje roba, osoba, usluga i kapitala*. Budući da je velik dio pravnog okvira o unutarnjem tržištu na snazi, rasprava se usredotočila na učinkovitost i utjecaj uredbi Europske unije. Danas se Unije zalaže za pristup usmjeren na cjelokupno prenošenje, primjenu i provođenje pravila unutarnjeg tržišta, koji ide prema onome što bi se moglo nazvati *upravljanje* unutarnjim tržištem i *partnerstvo* između institucija Europske unije i državnih vlasti.⁴⁷⁵

Još je Rimski ugovor kao glavni cilj postavio u što većoj mjeri udružiti gospodarstva članica kroz carinsku uniju sa zajedničkom vanjskom carinskom tarifom, slobodu kretanja roba, osoba, usluga i, donekle, kapitala, uklanjanje količinskih ograničenja (kvota) i mjera s istovrsnim učinkom. Carinska unija (postignuta 1. srpnja 1968.), ukidanje kvota, sloboda kretanja državljana i radnika te usklađenje nekih poreza općim uvođenjem PDV-a (1970. godine) ostvareni su prije završetka prijelaznog razdoblja (1. siječnja 1970. godine). Međutim, sloboda trgovine robom i uslugama i sloboda poslovnog nastana i dalje su ostale ograničene zbog stalne nelojalne konkurencije nametnute od javnih vlasti članica, zatim mjera koje imaju jednak učinak kao i količinska ograničenja te postojećih nacionalnih tehničkih pravila za proizvode. Sloboda kretanja usluga i sloboda poslovnog nastana (osim kod nekih zanimanja, kao što su liječnici) još nije bila u potpunosti ostvarena do sredine 1980-ih godine.

Nedostatan napredak uspostave zajedničkog tržišta valja pripisati i pretjerano detaljnim metodama usklađivanja zakonodavstva i pravilu da Vijeće svoje odluke donosi jednoglasno, što je europsko gospodarstvo stajalo između 4,25% i 6,50% BDP-a godišnje. Sredinom 80-ih godina Zajednica je razmatrala temeljitiji pristup uklanjanju trgovinskih barijera na

⁴⁶⁸ Izvješće Komisije iz 2010. godine: Nova strategija za jedinstveno tržište na usluzi europskom gospodarstvu i društvu; dostupno na: www.europarl.europa.eu/ftu/pdf

⁴⁶⁹ Komunikacija Komisije COM(2012)0752 (Akt o jedinstvenom tržištu II.).

⁴⁷⁰ Rezolucija Evropskog parlamenta - P7_TA(2012)0140.

⁴⁷¹ Rezolucija Evropskog parlamenta - P7_TA(2012)0468.

⁴⁷² Maciejewski, Mariusz i Roginska, Jana: Unutarnje tržište; u Skupina autora: Kratki vodič o Europskoj uniji, Europski Parlament, 2014. str. 116.-120.

⁴⁷³ Ugovora o osnivanju Europske ekonomske zajednice.

⁴⁷⁴ Ugovor o Europskoj uniji.

⁴⁷⁵ Maciejewski, Mariusz i Roginska, Jana: Unutarnje tržište; u Skupina autora: Kratki vodič o Europskoj uniji, Europski Parlament, 2014. str. 116.-120.

unutarnjem tržištu. Zeleno je svijetlo dano 1985. godine, kada je Europsko vijeće fiksiralo konac 1992. godine kao rok za ostvarenje unutarnjeg tržišta i zatražilo od Komisije da pripremi program s popisom akata koje treba usvojiti te rok za njihovu provedbu.

Komisija je 1985. godine usvaja Bijelu knjigu u kojoj je navedena većina zakonodavnih mjera (otprilike 300) koje treba poduzeti, grupiranih s obzirom na tri glavna cilja: uklanjanje fizičkih, tehničkih i poreznih granica. Jedinstveni europski akt stupio je na snagu 1. srpnja 1987. godine, a 31. prosinac 1992. godine određen je kao točan rok za ostvarenje unutarnjeg tržišta. Uvođenjem sustava glasovanja kvalificiranom većinom za zajedničke carinske tarife, slobodu pružanje usluga, slobodu kretanja kapitala i usklađivanje nacionalnog zakonodavstva, također je ojačao mehanizme donošenja odluka. Prije isteka roka usvojeno je preko 90% zakonodavnih projekata iz Bijele knjige.

Strategija unutarnjeg tržišta za razdoblje od 2003. do 2010. godina usredotočila se na potrebu olakšavanja slobodnog kretanja roba, integriranja tržišta usluga, smanjenja utjecaja poreznih prepreka te pojednostavljenja regulatornog okruženja. U ranije citiranom godišnjem izvješću Komisije iz 2010. godine predlaže se razvoj jedne sveobuhvatne strategije za jedinstveno tržište koja bi obuhvatila politiku tržišnog natjecanja te potrošačku, digitalnu, poreznu i druge politike. U Izvješću se iznosi i nekoliko inicijativa kojima je cilj poduprijeti jedinstveno tržište uklanjanjem preostalih prepreka. To je stvorilo uvjete za Komunikaciju⁴⁷⁶ u kojoj se predstavlja niz mjera osmišljenih kako bi se njima pospješilo europsko gospodarstvo i stvorila radna mjesta te time usvojila ambicioznija politika jedinstvenog tržišta. Nakon Komunikacije od 11. siječnja 2012. godine,⁴⁷⁷ Komisija je u lipnju 2012. godine objavila gore spominjanu Komunikaciju⁴⁷⁸ u kojoj predlaže usredotočenje na sektore s najvećim potencijalom rasta.

U listopadu 2012. Komisija je predstavila niz prijedloga (spominjani Akt o jedinstvenom tržištu II) u svrhu njegova daljnjeg razvoja iskorištavanja njegovog potencijala kao mehanizma za rast. Tim se aktom donosi 12 ključnih nužnih pothvata koji su usredotočeni na četiri glavna pokretača rasta, zapošljavanja i povjerenja (integrirane mreže, prekogranična mobilnost građana i poslovnih subjekata, digitalna ekonomija i mjere kojima se osnažuju kohezija i pogodnosti za potrošače). Ovaj se akt nastavlja na izvorni niz mjera koje je Komisija ranije predstavila (u Akt o jedinstvenom tržištu I.) i koji sadrži sljedeće pothvate kojima je cilj potpuno i bolje integrirano jedinstveno tržište (prilagođeno):⁴⁷⁹

- **Poslovna mobilnost** (primjerice, uvođenje odredbi u svrhu mobilizacije dugoročnih ulaganja, moderniziranje stečajnih postupaka te stvaranje okruženja koje nudi druge šanse neuspjelim poduzetnicima);
- **Digitalna ekonomija** (kao korak prema ostvarenju jedinstvenog digitalnog tržišta do 2015. godine Komisija predlaže da se e-trgovina promiče kroz lakše korištenje platnih usluga koje trebaju biti pouzdanije i ostvarene na konkurentnijoj razini, a nužno se pozabaviti i s ključnim uzrocima nedostatnosti ulaganja u brze širokopojasne mreže te

⁴⁷⁶ Komunikacija Komisije COM(2010)0608 (Prema aktu o jedinstvenom tržištu).

⁴⁷⁷ Komunikacija Komisije COM(2011)0942 (Skladan okvir za uspostavu povjerenja u jedinstveno digitalno tržište za elektroničko trgovanje i mrežne usluge).

⁴⁷⁸ Komunikacija Komisije COM(2012)0259 (Bolje upravljanje za jedinstveno tržište).

⁴⁷⁹ Maciejewski, Mariusz i Roginska, Jana: Unutarnje tržište; u Skupina autora: Kratki vodič o Europskoj uniji, Europski Parlament, 2014. str. 116.-120.

elektroničko izdavanje računa učiniti standardnom praksom u postupcima javne nabave); te

- **Povjerenje potrošača** (primjerice, uvođenje mjera za osiguranje širokog pristupa bankovnim računima, kao i transparentne i usporedive naknade bankovnih računa te jednostavniji način promjene bankovnih računa).

U gore citiranoj Komunikaciji iz 2012. godine (Bolje upravljanje za jedinstveno tržište), Komisija je pozvala članice na doseganje cilja od 0% za zakašnjeli i netočan prijenos direktiva, zatražila skraćivanje postupaka provedbe te da se kroz plaćanje kazni osigura usklađivanje s presudama Suda. Komisija je inzistirala na novoj uredbi koju će biti lako provesti, boljem korištenju postojećih informatičkih alata, kako bi se sudionicima omogućilo ostvarivanje njihovih prava u vezi jedinstvenog tržišta te otvaranje nacionalnih centara u svrhu nadgledanja operacija na jedinstvenom tržištu. Izvješće Komisije iz 2013. godine pokazalo je da je samo jedna država članica (Danska) dosegla cilj o deficitu prenošenja od 0% te da se internetska mreža za rješavanje problema (SOLVIT) nedostatan koristi.

Sve ključne zakonodavne prijedloge u vezi s Aktom o jedinstvenom tržištu II. Komisija je predstavila u proljeće 2013. godine, a nezakonodavne prijedloge koncem 2013. godine te Europski parlament i Vijeće pozvala da ih prioritetno usvoje do proljeća 2014. godine.

Uloga Europskog parlamenta. Europski je parlament bio pokretačka snaga u procesima stvaranja unutarnjeg tržišta, osobito njegova pretvaranja u potpuno integrirano zajedničko tržište. U svojim pet rezolucija (od 20. studenog 1997. godine, 12. i 14. veljače, 16. svibnja i 6. srpnja 2006. godine), Parlament je snažno podržao ideju unutarnjeg tržišta te zatražio raspravu koja se nije zaustavila na temi zajedničkih pravila o tzv. četiri slobode, o temeljnim pravima i o zaštiti tržišnog natjecanja. Također, Parlament je odigrao važnu ulogu u opetovanoj raspravi i pokretanju unutarnjeg tržišta. U svojoj Rezoluciji od 20. svibnja 2011. godine o realizaciji jedinstvenog tržišta za potrošače i građane,⁴⁸⁰ Parlament je naglasio da se integracija treba produbiti, a preostali nedostaci otkloniti, da se trebaju poduzeti odgovarajuće mjere kako bi se učinkovitije informiralo i osnažilo potrošače te male i srednje tvrtke na jedinstvenom tržištu te povećati povjerenje građana.

Na Akt o jedinstvenom tržištu, Parlament je odgovorio trima rezolucijama usvojenim 6. travnja 2011. godine (Upravljanje i partnerstvo na jedinstvenom tržištu,⁴⁸¹ Jedinstveno tržište za Europljane⁴⁸² i Jedinstveno tržište za poduzeća i rast⁴⁸³). U svim rezolucijama iz 2010. i 2011. godine o unutarnjem tržištu Parlament je pozvao na jačanje upravljanja jedinstvenim tržištem i poboljšanje prenošenja i provedbe zakonodavstva o jedinstvenom tržištu. Rezolucijom od 20. travnja 2012. godine o konkurentnom jedinstvenom digitalnom tržištu - e-uprava kao prethodnik,⁴⁸⁴ Parlament je istakao potrebu jasna i usklađena zakonskog okvira za obostrano prepoznavanje elektroničke provjere autentičnosti, identifikacije i potpisa, što je nužno jamstvo za pružanje prekograničnih administrativnih usluga u cijeloj Uniji. Nakon toga, uslijedila je Rezolucija od 22. svibnja 2012. godine o pregledu unutarnjeg tržišta⁴⁸⁵ i

⁴⁸⁰ Rezolucija Europskog parlamenta - P7_TA(2010)0186.

⁴⁸¹ Rezolucija Europskog parlamenta - P7_TA(2011)0144.

⁴⁸² Rezolucija Europskog parlamenta - P7_TA(2011)0145.

⁴⁸³ Rezolucija Europskog parlamenta - P7_TA(2011)0146.

⁴⁸⁴ Rezolucija Europskog parlamenta - P7_TA(2012)0140.

⁴⁸⁵ Rezolucija Europskog parlamenta - P7_TA(2012)0211.

dvije Komunikacije Komisije (Strategija za e-javnu nabavu⁴⁸⁶ i Europska strategija za bolji internet za djecu⁴⁸⁷).

Europski je parlament 11. prosinca 2012. godine usvojio i dvije nezakonodavne rezolucije (Ostvarenje jedinstvenog digitalnog tržišta⁴⁸⁸ i Strategija za digitalnu slobodu u vanjskoj politici⁴⁸⁹) u kojima snažno podupire načelo neutralnosti interneta, poglavito u kontekstu pružatelja usluga koji ne onemogućavaju, ne diskriminiraju, ne ometaju ili ne umanjuju, sposobnost bilo koje osobe na korištenje usluga pristupa, uporabe, slanja, objavljivanja, primanja ili pružanja bilo kakva sadržaja, aplikacije ili usluge njihovog izbora, neovisno o izvoru ili cilju. U istoj je rezoluciji pozvao Komisiju i Vijeće na promicanje i očuvanje visokih standarda digitalne slobode u Uniji. Cilj je rezolucija bio razvoj politike i prakse u svrhu uspostave stvarnog jedinstvenog digitalnog tržišta u Uniji pomoću kojega bi se izašlo na kraj s tada 27 različitih nizova pravila u bitnim područjima, uključujući PDV, poštanske usluge i prava intelektualnog vlasništva. Povezivanje malih i srednjih tvrtki s digitalnom revolucijom kroz izvornu, dobro razvijenu paneuropsku e-trgovinu jedna je od preporuka danih Komisiji i Vijeću u svrhu otklanjanja digitalnih barijera među državama članicama.⁴⁹⁰

Nadalje, 7. veljače 2013. godine Europski je parlament usvojio Rezoluciju s preporukama za Komisiju o upravljanju jedinstvenim tržištem,⁴⁹¹ određujući tako ciklus upravljanja jedinstvenim tržištem kao poseban stup europskog semestra. Prilog rezoluciji sadrži šest detaljnih preporuka za Komisiju o sadržaju zakonodavnog prijedloga te su u njemu naznačeni uvjeti potrebni za postizanje opipljivog napretka u primjeni pravila jedinstvenog tržišta. Parlamentarna radna skupina odbora IMCO⁴⁹² koja se bavi temom jedinstvenog digitalnog tržišta neprestano traga za načinima pospješivanja europske digitalne ekonomije, fokusirajući napore na stvaranje prikladnog regulatornog okruženja, uspostavu prave infrastrukture i povećanje povjerenja potrošača.

3. PRAVNI OKVIR ZAŠTITE TRŽIŠNOG NATJECANJA

Cilj je zaštite tržišnog natjecanja stvoriti jednake uvjeti poslovanja svim tržišnim sudionicima, utjecati na rast konkurentnosti te zaštititi potrošače. Neopravdano povoljan ili vladajući tržišni položaj nekih poduzetnika najčešće je rezultat zabranjenih međusobnih pisanih ili usmenih horizontalnih dogovora ili sporazuma (obično, kartela) poduzetnika (do tada, konkurenata) o cijenama i/ili podjeli tržišta, posljedica koncentracije poduzetnika kroz nezakonita spajanja i/ili preuzimanja (pripajanja), a može biti i posljedica državnih potpora. Dakle, temeljni je cilj zajedničkih propisa Unije o tržišnom natjecanju maksimalno zaštititi tržišno natjecanje od bilo kakvog narušavanja.⁴⁹³

⁴⁸⁶ Komunikacija Komisije COM(2012)0179.

⁴⁸⁷ Komunikacija Komisije COM(2012)0196.

⁴⁸⁸ Rezolucija Europskog parlamenta - P7_TA(2012)0468.

⁴⁸⁹ Rezolucija Europskog parlamenta - P7_TA(2012)0470.

⁴⁹⁰ Maciejewski, Mariusz i Roginska, Jana: Unutarnje tržište; u Skupina autora: Kratki vodič o Europskoj uniji, Europski Parlament, 2014. str. 116.-120.

⁴⁹¹ Rezolucija Europskog parlamenta - P7_TA(2013)0054.

⁴⁹² Internal Market and Consumer Protection.

⁴⁹³ Prilagođeno prema: Honnefelde, Stephanie: Politika tržišnog natjecanja; u Skupina autora: Kratki vodič o Europskoj uniji, Europski Parlament, 2014. str. 134.-136.

Pravne tečevine Europske unije o zaštiti tržišnog natjecanja nalazimo u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice te Uredbi o provedbi pravila o tržišnom natjecanju utvrđenim u člancima 81 i 82 tog Ugovora.⁴⁹⁴ Od stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona⁴⁹⁵ zaštita tržišnog natjecanja od narušavanja nije više izričito navedena u člancima Ugovora o funkcioniranju Europske unije,⁴⁹⁶ nego je obuhvaćena pojmom unutarnjeg tržišta sukladno Protokolu broj 27,⁴⁹⁷ od čega se ne očekuju praktične promjene, jer su pravila tržišnog natjecanja ostala nepromijenjena. Dugogodišnjom praksom Komisije i presudama europskih sudova, uvjeti njihove primjene i pravne posljedice toliko su se učvrstili da važe kao stabilni.

Zabranjeni ugovori i izuzeci. Samostalno i slobodno određivanje cijena i na tom utemeljeno natjecanje poduzetnika na tržištu čini samu bit konkuriranja ili tržišnog nadmetanja. Stoga, propisi o zaštiti tržišnog natjecanja najstrože zabranjuju bilo kakav sporazum kojim se tržišni takmaci dogovaraju o cijenama. Ugovorom o funkcioniranju Europske unije izričito su zabranjeni i ništavi svi sporazumi među poduzetnicima koji mogu utjecati na tržišno natjecanje i na trgovinu.⁴⁹⁸ Zabrana sklapanja ograničavajućih sporazuma poduzetnicima je važna zato što osigurava konkurentno tržište i ekonomski rast, poduzetnicima omogućuje tržišno natjecanje, a potrošačima niže cijene i veći izbor. Stranke koje sklapaju sporazume ne smiju zlorabiti slobodu natjecanja tako da međusobno ograničavaju tržišno natjecanje.

Sporazumi koji pridonose poboljšanju proizvodnje ili distribucije robe ili promidžbi tehničkog ili gospodarskog napretka mogu biti izuzeti iz te zabrane, pod uvjetom da potrošačima omogućuju pravedan udjel u koristi koja iz njih proizlazi, da se ne nameću nepotrebna ograničenja i ne isključuje konkurencija s tržišta s obzirom na znatan dio dotičnih proizvoda.⁴⁹⁹ Od 1. svibnja 2004. godine provedba odredaba iz Ugovora o funkcioniranju Europske unije⁵⁰⁰ uređuje se posebnom, gore citiranom Uredbom,⁵⁰¹ pa tijela koja su nadležna za tržišno natjecanje i sudovi članica mogu samostalno primjenjivati citirane članke Ugovora o funkcioniranju Europske unije, pri čemu su se u praksi pokazali korisni sljedeći instrumenti:

- **Skupna izuzeća:** Skupina sadržajno sličnih pojedinačnih sporazuma koji obično imaju usporedive učinke na tržišno natjecanje.⁵⁰² Ako se od takve skupine sporazuma očekuje redovito ispunjavanje uvjeta za izuzeće,⁵⁰³ postoji mogućnost da se skupina u

⁴⁹⁴ Uredba Vijeća (EZ), broj 1/2003, od 16. prosinca 2002. godine o provedbi pravila o tržišnom natjecanju utvrđenim u člancima 81 i 82 Ugovora o osnivanju Europske zajednice; dostupno na: www.aztn.hr/.../tn/.../32003R0001_Uredba_Vijeca.pdf

⁴⁹⁵ Ugovor o izmjenama i dopunama Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o osnivanju Europske zajednice, potpisan u Lisabonu 13. prosinca 2007. godine, a stupio na snagu 1. prosinca 2009. godine.

⁴⁹⁶ U člancima 1 do 9 Ugovora o funkcioniranju Europske unije govori se o tržišnom natjecanju.

⁴⁹⁷ Protokol o unutarnjem tržištu i tržišnom natjecanju kojim se pojašnjava da je nenarušeno tržišno natjecanje obuhvaćeno ciljem unutarnjeg tržišta iz članka 3, stavka 3 Ugovora o funkcioniranju Europske unije; dostupno na www.hnb.hr/.../medjunarodna.../h-ugovor-o-eu-funkcioniranju-eu.pdf

⁴⁹⁸ Članak 4, stavak 1.

⁴⁹⁹ Članak 4, stavak 3.

⁵⁰⁰ Članci 101 i 102.

⁵⁰¹ Uredba Vijeća (EZ), broj 1/2003, od 16. prosinca 2002. godine.

⁵⁰² Obično je riječ o vertikalnim sporazumima o isključivoj i selektivnoj distribuciji i franchisingu, horizontalnim sporazumima o istraživanju i razvoju i specijalizaciji, sporazumima o prijenosu tehnologije, o osiguranju te o sporazumima u sektoru prometa.

⁵⁰³ Članak 101, stavak 3 Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

pravnom obliku uredbe izuzme od zabrane,⁵⁰⁴ a ponajviše zbog postupka smanjivanja administrativnog tereta Komisije.

- **Sporazumi male vrijednosti:** Sporazumi koji nisu uključeni u navedena izuzeća i ne predstavljaju povredu propisa ako su male vrijednosti i neprimjetno se odražavaju na tržište (načelo *de minimis*). Dapače, takvi se sporazumi često drže korisnim za suradnju između malih i srednjih tvrtki. No, ugovori o dogovaranju cijena i klauzule o zaštiti područja, uvijek se drže štetnim za tržišno natjecanje i stoga su bez iznimke zabranjeni;
- **Nagodba u slučaju kartela:** Postoji mogućnost ubrzanja istrage i njezina okončanja uz novčanu kaznu umanjenu za 10% ako dotični poduzetnici podupiru Komisiju u njezinu radu i ako su u prijašnjem stadiju postupka otkrili svoje sudjelovanje u dogovoru koji je suprotan tržišnom natjecanju.⁵⁰⁵
- **Tužbe za naknadu štete:** Komisija je 2008. godine objavila Bijelu knjigu o tužbama za naknadu štete, a u lipnju 2013. podnijela je prijedlog direktive o određenim propisima za naknadu štete zbog povrede odredaba prava tržišnog natjecanja koji je još u zakonodavnom postupku. Za postupke protiv kartela, uz novčanu kaznu, valja zadržati građansko-pravnu naknadu štete, pri čemu se ne smije ugroziti učinkovitost programa pokajnika.

Zlorabla vladajućeg položaja. Vladajući položaj poduzetnika na tržištu sam po sebi nije zabranjen, ali poduzetnik veće tržišne snage koji je u vladajućem položaju ima posebnu odgovornost za postupanje prema drugim sudionicima na tržištu. Poduzetnikje u vladajućem položaju ako se zbog tržišne snage na mjerodavnom tržištu⁵⁰⁶ može ponašati u značajnoj mjeri neovisno o stvarnim ili mogućim konkurentima, potrošačima, kupcima ili dobavljačima, osobito ako nema značajnih konkurenata i/ili ima značajnu tržišnu snagu na mjerodavnom tržištu u odnosu na stvarne ili moguće konkurente.⁵⁰⁷

Vladajući položajem daje gospodarsku moć koja tvrtki omogućuje sprječavanje učinkovita tržišnog natjecanja, tako što mu daje veliku mogućnost neovisnog djelovanja prema konkurentima, kupcima te naposljetku potrošačima.⁵⁰⁸ Vladajući položaj ocjenjuje se s pogledom na cjelokupno tržište ili njegov znatan dio, a njegov obujam ovisi o značajkama proizvoda, postojanju kupaca i dostupnosti proizvoda te o ponašanju/spremnosti potrošača da prijeđu na alternativni proizvod.⁵⁰⁹ U Ugovoru⁵¹⁰ se predložava popis primjera zlorabla vladajućeg tržišnog položaja.

⁵⁰⁴ Članak 101, stavak 3 Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

⁵⁰⁵ Na temelju Uredbe Vijeća (EZ), broj 773/2004, od 7. travnja 2004. godine, a u vezi s Uredbom Vijeća (EZ), broj 622/2008, od 30. lipnja 2008. godine

⁵⁰⁶ Mjerodavno je tržište tržište određene robe ili usluga koje su predmet obavljanja djelatnosti poduzetnika na određenom zemljopisnom području (u proizvodnom smislu obuhvaća sve robe ili usluge za koje potrošači drže da su međusobno zamjenjive s obzirom na njihove bitne značajke, cijenu ili način uporabe, a u zemljopisnom smislu obuhvaća zemljopisno područje na kojem poduzetnici sudjeluju u ponudi ili nabavi robe i/ili usluga.

⁵⁰⁷ Zaštita tržišnog natjecanja i državne potpore, mini vodič za poslovnu zajednicu, MINIPO, HAMAG-BIRCO, HGK, HOK, HUP, HSZ; Ovaj projekt sufinancira Europski fond za regionalni razvoj; dostupno na: www.azth.hr/.../minivodic_zaposlovnu_zajednicu.pdf

⁵⁰⁸ Predmet Europskog suda 27/76, United Brands

⁵⁰⁹ Honnefelde, Stephanie: Politika tržišnog natjecanja; u Skupina autora: Kratki vodič o Europskoj uniji, Europski Parlament, 2014. str. 134.-136.

Kontrola koncentracije. Pojednostavljeno, koncentracija je posljedica spajanja dvaju ili više, do toga trenutka pravno samostalnih poduzetnika, u cilju jedinstvenog upravljanja i vođenja poslova, ili pak stjecanje kontrole, odnosno prevladavajućeg utjecaja na način da jedan poduzetnik stekne većinski udjel u temeljnom kapitalu ili većinsko pravo glasa u drugom poduzetniku ili poduzetnicima te time ostvaruje jedinstvenu kontrolu nad poslovanjem poduzetnika.⁵¹¹ Inače, prema Uredbi Vijeća o kontroli koncentracije,⁵¹² sve koncentracije koje mogu u velikoj mjeri onemogućiti tržišno natjecanje na zajedničkom tržištu ili njegovom znatnom dijelu, osobito uspostavom ili jačanjem vladajućeg položaja, smatrat će se nespojive sa zajedničkim tržištem.

Koncentracije se moraju prijaviti Europskoj komisiji prije njihove provedbe. Polazna točka tog ispitivanja je stjecanje kontrole u drugoj tvrtki,⁵¹³ pa koncentracija ne smije biti provedena prije nego što Komisija da odobrenje.⁵¹⁴ Ne postoji sustavna naknadna kontrola i razdruživanje koncentracije poduzetnika. Postupak se može sastojati od dvije faze: postupci većinom mogu završiti već nakon prve faze od 25 radnih dana, a komplicirani slučajevi detaljnije se ispituju u drugoj fazi od 90 radnih dana. Odluke o izdavanju odobrenja mogu biti povezane s određenim uvjetima i obvezama.⁵¹⁵

Zabrana državnih potpora. Potpore su sredstva dodijeljena iz državnog proračuna koja neposredno odobravaju države članice. To je oblik pomoći države ili nekog drugog javnog tijela pod njezinom kontrolom određenom poduzetniku, sektoru ili regiji na diskrecijskoj bazi, s mogućim učinkom na narušavanje tržišnog natjecanja. Osim bespovratnih subvencija, potpore obuhvaćaju povoljne zajmove, oslobođenje od poreza ili nekih davanja i zajmova jamstva, čak i posjedovanje dionica u tvrtkama od strane države ako se davanjem prednosti određenim tvrtkama ili proizvodnim sektorima narušava ili se može narušiti tržišno natjecanje i utjecati na trgovinu između članica Unije.

Zabrana potpora ne primjenjuje se na potpore koje su spojive s unutarnjim tržištem,⁵¹⁶ pri čemu Komisija mora pojedinačno ispitati sve u Ugovoru navedene slučajeve.⁵¹⁷ Također, pri nadzoru potpora primjenjuje se načelo *de minimis*, a od 2008. godine i opće skupno izuzeće.⁵¹⁸ Uslijed gospodarske i financijske krize stvoren je privremeni pravni okvir koji je najprije važio do konca 2010. godine, ali je produžen. Njegove su odredbe obuhvaćale: privremeni okvir za državne potpore, kako bi se olakšao pristup sredstvima za financiranje, primjenu propisa o državnim potporama na mjere pomoći financijskim institucijama te rekapitalizaciju financijskih institucija.⁵¹⁹ Potpore koje su na raspolaganju svim gospodarskim sektorima trebale su nadomjestiti zastoj kreditiranja od strane banaka i poticati

⁵¹⁰ Članak 102 Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

⁵¹¹ O pravu tržišnog natjecanja i Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja (kratki vodič za poduzetnike), Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja, Zagreb, 2006.; dostupno na: www.aztn.hr

⁵¹² Članak 2, stavak 3 Uredbe Vijeća, broj 139/2004, od 20. siječnja 2004. godine.

⁵¹³ Članak 3, stavak 1 Uredbe Vijeća, broj 139/2004, od 20. siječnja 2004. godine.

⁵¹⁴ Članak 7 Uredbe Vijeća, broj 139/2004, od 20. siječnja 2004. godine.

⁵¹⁵ Članak 8 Uredbe Vijeća, broj 139/2004, od 20. siječnja 2004. godine.

⁵¹⁶ Članak 107, stavak 2 Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

⁵¹⁷ Članak 107, stavak 3 Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

⁵¹⁸ Uredba Vijeća (EZ), broj 800/2008, od 6. kolovoza 2008. godine o proglašavanju određenih kategorija potpora kompatibilnih sa zajedničkim tržištem (Uredba o skupnom izuzeću).

⁵¹⁹ Članka 107, stavka 3, točke (c) Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

ulaganja u održiv rast. Trenutačno se revidiraju sva pravila o potporama, a nova pravila, koja zamjenjuju i instrumentarij za slučajeve krize, trebala bi se primjenjivati od 2014. godine.⁵²⁰

Javne i slične usluge. Riječ je o javnim uslugama, uslugama od općeg interesa i uslugama od općeg gospodarskog interesa. Dakako, pravila tržišnog natjecanja važe i za subjekte koji odavljaju javnih usluga i usluga od općeg interesa, ali ako je ostvarenje ciljeva tih posebnih usluga ugroženo, pravila o tržišnom natjecanju mogu se staviti izvan snage. U sklopu složenog pravnog okvira Unije o ovom području, valja istaknuti Zakon o funkcioniranju Europske unije⁵²¹ i Protokol 26.⁵²² Osobito se naglašava važnost usluga, njihova raznovrsnost, široko diskrecijsko pravo nacionalnih, regionalnih i lokalnih tijela te univerzalni pristup,⁵²³ a Poveljom o temeljnim pravima,⁵²⁴ građanima se Unije priznaje pristup uslugama od općeg gospodarskog interesa radi poticanja socijalne i teritorijalne kohezije. Komisija je 20. prosinca 2011. godine donijela novi paket odluka i komunikacija o uslugama od općeg gospodarskog interesa koje se primjenjuju od 31. siječnja 2012. godine.⁵²⁵

Uloga Europskog parlamenta. U zakonodavstvu o tržišnom natjecanju Europski parlament sudjeluje kroz postupak savjetovanja, pa je, u odnosu na Komisiju i Vijeće, njegov utjecaj ograničen. Parlament je više puta zahtijevao da se i za pravo tržišnog natjecanja uvede redoviti zakonodavni postupak, pa je, zapravo, kontrola izvršne vlasti najvažnija uloga Parlamenta. Povjerenik Komisije nadležan za tržišno natjecanje pojavljuje se nekoliko puta godišnje pred Odborom za ekonomsku i monetarnu politiku Parlamenta, kako bi razjasnio njezinu politiku i raspravljao o pojedinačnim odlukama. Svake godine Parlament donosi rezoluciju o godišnjem izvješću Komisije o politici tržišnog natjecanja. Međutim, od 2011. godine, ta rezolucija ne predstavlja samo osvrt na rezultate Komisije iz prethodnog razdoblja, nego se bavi i aktualnim ključnim pitanjima prava tržišnog natjecanja i njegove primjene.⁵²⁶

S ciljem poboljšane zaštite potrošača početkom 2012. godine Parlament je donio rezoluciju⁵²⁷ kojom zahtijeva jedinstveni pravni okvir za kolektivne tužbe potrošača. Glede prijedloga direktive o naknadi štete, primjenjuje se redoviti zakonodavni postupak. Riječ je o rijetkom slučaju u području tržišnog natjecanja u kojem Parlament (zajedno Odborom za ekonomsku i monetarnu politiku) ima ulogu suzakonodavca. U Rezoluciji od 15. studenog 2011. godine⁵²⁸ o izmjeni propisa Unije o potporama za usluge od općeg gospodarskog interesa, Parlament naglašava da je nužno pojasniti odnos između odredbi unutarnjeg tržišta i obavljanja javnih usluga te opetovano zahtijeva primjenu načela supsidijarnosti, pri čemu podsjeća na

⁵²⁰ Honnefelde, Stephanie: Politika tržišnog natjecanja; u Skupina autora: Kratki vodič o Europskoj uniji, Europski Parlament, 2014. str. 134.-136.

⁵²¹ Članci 37, 106 i 345 o javnim poduzećima te članci 14, 59, 93, 106, 107, 108 i 114 o obavljanju javnih usluga, usluga od općeg interesa i usluga od općeg gospodarskog interes.

⁵²² Protokol o uslugama od općeg interesa; dostupno na: www.pravo.unizg.hr/_download/repository/...pdf

⁵²³ Članak 14 Ugovora o funkcioniranju Europske unije

⁵²⁴ Članak 36 Povelje o temeljnim pravima Europske unije (2010C-83/02); dostupno na: www.peavo.unizg.hr/_.../Povelja_o_temeljnim_pravi...

⁵²⁵ Honnefelde, Stephanie: Politika tržišnog natjecanja; u Skupina autora: Kratki vodič o Europskoj uniji, Europski Parlament, 2014. str. 134.-136.

⁵²⁶ Honnefelde, Stephanie: Politika tržišnog natjecanja; u Skupina autora: Kratki vodič o Europskoj uniji, Europski Parlament, 2014. str. 134.-136.

⁵²⁷ Rezolucija Europskog parlamenta A7-0012/2012.

⁵²⁸ Rezolucija Europskog parlamenta - P7_TA(2011)0494.

nadležnost i diskrecijska prava nacionalnih (komunalnih) tijela i u tom kontekstu upućuje na Protokol broj 26 koji je obuhvaćen Ugovorom o funkcioniranju Europske unije.⁵²⁹

4. ZAKLJUČAK

Budući da je puni potencijal europskog unutarnjeg tržišta ostao neiskorišten i budući da se Unija promijenila ponovnim ujedinjenjem, proširenjem i tješnjom integracijom u odnosu na vrijeme uvođenja jedinstvenog tržišta, Europski parlament, Vijeće i Komisija uložili su nove napore u svrhu ponovnog pokretanja i poboljšanja unutarnjeg, jedinstvenog europskog tržišta u čijem bi se središtu nalazila javnost, potrošači te male i srednje tvrtke. Komunikacijom Komisije (Europa 2020.) predstavljeno je sedam vodećih inicijativa kojima će članicama pomoći izlazak iz krize i pretvoriti Uniju u pametno, održivo i uključivo gospodarstvo koje omogućuje visoku razinu zaposlenosti, produktivnosti i socijalne kohezije.

Međutim, na europskom tržištu dolazi i do niza negativnosti koje se najčešće očituju u različitim oblicima kršenja pravila slobode tržišnog natjecanja, odnosno jednakosti svih sudionika. Glavna su područja politike zaštite tržišnoga natjecanja, kao temelja tržišnog gospodarstva, sprječavanje zabranjenih sporazuma, koncentracije poduzetnika kroz spajanje i pripajanje, vladajućeg tržišnog položaja te nedopuštenih oblika državne pomoći, s primarnim ciljem osiguranja ravnopravnog položaja svih poduzetnika na tržištu. Kroz učinkovitu provedbu zaštite prava tržišnog natjecanja potrošači ostvaruju korist kroz niže cijene, veći izbor i kvalitetu proizvoda i usluga, inovacije, opskrbu potrebnim količinama i slično.

Iako je Unija razvila kvalitetne pravne standarde i pravila za provedbu zaštite prava tržišnog natjecanja, držimo da je njezina učinkovitost usko povezana s kulturom natjecanja i razinom znanja o njemu. Što je ta razina viša, to je učinkovitija zaštita tržišnog natjecanja. Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja odnosi se na aktivnosti tijela za zaštitu tržišnog natjecanja koje su usmjerene na promicanje kulture tržišnog natjecanja, osobito kada je riječ o stvaranju ukupnog (institucionalnog i gospodarskog) okruženja kojim se potiče ulazak na tržište i/ili uklanjanju prepreka bujanju zdrave konkurencije.

POPIS CITIRANIH IZVORA LITERATURA

1. Boromisa, Ana Maria i Isaković, Jelena: Tržišno natjecanje; dostupno na www.entereurope.hr >Politika i aktivnosti EU
2. Honnefelde, Stephanie: Politika tržišnog natjecanja; u Skupina autora: Kratki vodič o Europskoj uniji, Europski Parlament, 2014. str. 134.-136.
3. Izvješće Komisije iz 2010. godine: Nova strategija za jedinstveno tržište na usluzi europskom gospodarstvu i društvu; dostupno na: www.europarl.europa.eu/ftu/pdf
4. Komunikacija Komisije COM(2010)0608.
5. Komunikacija Komisije COM(2010)2020.
6. Komunikacija Komisije COM(2011)0942.
7. Komunikacija Komisije COM(2012)0179.
8. Komunikacija Komisije COM(2012)0196.
9. Komunikacija Komisije COM(2012)0259.
10. Komunikacija Komisije COM(2012)0752.

⁵²⁹ Honnefelde, Stephanie: Politika tržišnog natjecanja; u Skupina autora: Kratki vodič o Europskoj uniji, Europski Parlament, 2014. str. 134.-136.

11. Komunikacija Komisije COM(2012)0752.
12. Maciejewski, Mariusz i Roginska, Jana: Unutarnje tržište; u Skupina autora: Kratki vodič o Europskoj uniji, Europski Parlament, 2014. str. 116.-120.
13. prava tržišnog natjecanja i Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja (kratki vodič za poduzetnike), Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja, Zagreb, 2006.; dostupno na: www.aztn.hr
14. Povelja o temeljnim pravima Europske unije (2010C-83/02); dostupno na: www.peavo.unizg.hr/_.../Povelja_o_temeljnim_pravi...
15. Predmet Europskog suda 27/76, United Brands
16. Protokol 26 o uslugama od općeg interesa; dostupno na: www.pravo.unizg.hr/_download/repository/...pdf
17. Protokol 27 o unutarnjem tržištu i tržišnom natjecanju; dostupno na www.hnb.hr/_.../medjunarodna.../h-ugovor-o-eu-funkcioniranju-eu.pdf
18. Rezolucija Europskog parlamenta - P7_TA(2010)0186.
19. Rezolucija Europskog parlamenta - P7_TA(2011)0144.
20. Rezolucija Europskog parlamenta - P7_TA(2011)0145.
21. Rezolucija Europskog parlamenta - P7_TA(2011)0146.
22. Rezolucija Europskog parlamenta - P7_TA(2011)0494.
23. Rezolucija Europskog parlamenta - P7_TA(2012)0140.
24. Rezolucija Europskog parlamenta - P7_TA(2012)0211.
25. Rezolucija Europskog parlamenta - P7_TA(2012)0468.
26. Rezolucija Europskog parlamenta - P7_TA(2012)0470.
27. Rezolucija Europskog parlamenta - P7_TA(2013)0054.
28. Rezolucija Europskog parlamenta - P7_TA(2014)0130.
29. Rezolucija Europskog parlamenta - P7_TA(2014)0164.
30. Rezolucija Europskog parlamenta A7-0012/2012.
31. Ugovor o Europskoj uniji (Ugovor iz Maastrichta, potpisan 1992. godine, a stupio na snagu 1. siječnja 1993. godine)
32. Ugovor o funkcioniranju Europske unije (SL C 115, 09. 05. 2008.), članci 14, 26, 27, 37, 59, 93, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 114, 115 i 345.
33. Ugovora o osnivanju Europskoj ekonomskoj zajednici (Rimski ugovor, potpisan 25. ožujka 1957. godine, a stupio na snagu 1. siječnja 1958. godine)
34. Uredba (EZ), broj 773/2004, od 7. travnja 2004. godine.
35. Uredba Komisije, broj 1218/2010 od 14. prosinca 2010. godine.
36. Uredba Vijeća (EZ), broj 1/2003, od 16. prosinca 2002. godine.
37. Uredba Vijeća (EZ), broj 139/2004, od 20. siječnja 2004. godine.
38. Uredba Vijeća (EZ), broj 622/2008, od 30. lipnja 2008. godine.
39. Uredba Vijeća (EZ), broj 773/2004, od 7. travnja 2004. godine.
40. Uredba Vijeća (EZ), broj 800/2008, od 6. kolovoza 2008. godine.
41. www.aztn.hr/_.../tn/_.../32003R0001_Uredba_Vijeca.pdf
42. Zaštita tržišnog natjecanja i državne potpore, mini vodič za poslovnu zajednicu, MINIPO, HAMAG-BIRCO, HGK, HOK, HUP, HSZ; Ovaj projekt sufinancira Europski fond za regionalni razvoj; dostupno na: www.azth.hr/_.../minivodic_za_poslovnu_zajednicu.pdf